

§ 3. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК НЕДОЛІКІВ ТОВАРІВ, РОБІТ (ПОСЛУГ)

Стаття 1209. Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)

1. Продавець, виготовлювач товару, виконавець робіт (послуг) зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану фізичній або юридичній особі внаслідок конструктивних, технологічних, рецептурних та інших недоліків товарів, робіт (послуг), а також недостовірної або недостатньої інформації про них.

Відшкодування шкоди не залежить від їхньої вини, а також від того, чи перебував потерпілий з ними у договірних відносинах.

2. Продавець, виготовлювач товару, виконавець робіт (послуг) звільняються від відшкодування шкоди, якщо вони доведуть, що шкода виникла внаслідок непереборної сили або порушення потерпілим правил користування або зберігання товару (результатів робіт, послуг).

1. Наслідки продажу товарів неналежної якості визначаються ст. 678, 679, 708 ЦК. Ці наслідки полягають, зокрема, і у відшкодуванні збитків, під якими в ч. 3 ст. 678 ЦК розуміють витрати на усунення недоліків товару. Такий самий підхід здійснюється в п. 1 ч. 1 ст. 708 ЦК стосовно договору роздрібної купівлі-продажу. Це не виключає стягнення в межах зобов'язання купівлі-продажу і інших збитків, завданих покупцеві недоліками товару, на підставі ст. 923 ЦК. Але шкода, завдана покупцеві недоліками товару, а також майнова шкода, завдана з цієї самої причини каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю покупця, відшкодовується уже не в межах

зобов'язання купівлі-продажу, а в правовідносинах щодо відшкодування шкоди, на які поширюється чинність положень глави 82 Цивільного кодексу. Стосовно недоліків товарів, проданих відповідно до договору роздрібної купівлі-продажу, на це прямо зазначається в ст. 711 ЦК. Стосовно інших видів договору купівлі-продажу ст. 1209 ЦК підлягає застосуванню як така, що встановлює спеціальні правила порівняно із ст. 678, 679 ЦК.

2. Перелік недоліків, що передбачають застосування ст. 1209 — 1211 ЦК, є супе-речливим. З одного боку, тут називаються досить визначені і близькі види недоліків. З іншого — підставою застосування цих статей визнаються інші недоліки. При цьому не зазначається на те, йдеться про будь-які недоліки чи тільки про недоліки, що є подібними названим. Розумним було б схилитися до того, що ці статті застосовуються при завданні шкоди недоліками, названими в ст. 1209 ЦК, та подібними недоліками.

3. Оскільки в ст. 1209 ЦК йдеться про відшкодування «шкоди», під якою за загальним правилом в главі 82 Цивільного кодексу розуміється і майнова, і моральна шкода, ця стаття має бути визнана підставою відшкодування не тільки майнової, а й моральної шкоди.

4. Чинність ст. 1209 — 1211 ЦК поширюється на завдання шкоди недоліками робіт і послуг, які можуть бути кваліфіковані як конструктивні, технологічні, рецептурні та подібні до них недоліки, а також на випадки завдання шкоди майну особи, завдання майнової шкоди шляхом каліцтва, іншого ушкодження здоров'я або смерті, завдання моральної шкоди внаслідок недостовірної або недостатньої інформації про товари, роботи, послуги, яку мав надати боржник.

Лише у разі ненадання повної і достовірної інформації про товар, що проданий за договором роздрібної купівлі-продажу, покупець несе відповідальність на підставі ч. 4 ст. 700 і ст. 623, 22 ЦК, а у відповідних випадках — на підставі ст. 18 Закону «Про захист прав споживачів» [186].

5. Боржник зобов'язаний відшкодувати завдану ним шкоду відповідно до ст. 1209 — 1211 ЦК за наявності його вини, а також у разі виникнення шкоди внаслідок випадку, яким, зокрема, є рівень наукових і технічних знань боржника. Лише непереборна сила та

порушення потерпілим правил користування або зберігання товарів (результатів робіт, послуг) звільняє боржника від обов'язку відшкодувати шкоду.

6. У разі завдання шкоди майну споживача, що є фізичною особою, а також при завданні шкоди життю або здоров'ю фізичної особи — споживача переважному за-стосуванню підлягає ст. 17 Закону «Про захист прав споживачів» (якщо є підстави для застосування цієї статті, які (підстави) встановлені цією статтею). Ця стаття передбачає обов'язок відшкодування шкоди внаслідок не тільки недоліків, вказаних у ч. 1 ст. 1209 ЦК, а й виробничих недоліків, тобто недоліків, які допущені при виготовленні товарів, виконанні робіт, наданні послуг.

Стаття 1210. Особи, зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)

1. Шкода, завдана внаслідок недоліків товарів, підлягає відшкодуванню, за вибором потерпілого, продавцем або виготовлювачем товару.

2. Шкода, завдана внаслідок недоліків робіт (послуг), підлягає відшкодуванню їх виконавцем.

3. Шкода, завдана внаслідок ненадання повної чи достовірної інформації щодо властивостей і правил користування товаром, підлягає відшкодуванню відповідно до частини першої цієї статті.

1. Заподіяння потерпілому шкоди за обставин, що передбачені ст. 1209 ЦК, породжує

зобов'язання щодо її відшкодування. Кредитором у цьому зобов'язанні є по-терпілий. Боржниками є продавець товару і його виробник. Законодавець не називає це зобов'язання солідарним, а лише надає потерпілому право на свій вибір вимагати відшкодування шкоди від продавця або виготовлювача. Якщо вимога пред'явлена до продавця, останній повинен клопотати перед судом про залучення до участі у справі як третьої особи виготовлювача. Того вибору, який надається кредиторіві ч. 1 ст. 543 ЦК, потерпілий у зобов'язаннях, передбачених ст. 1209 ЦК, не має. Ці самі правила застосовуються у разі ненадання повної чи достовірної інформації щодо властивостей і правил користування товарами. У разі відшкодування шкоди продавцем він має право зворотної вимоги до виготовлювача.

Стаття 1211. Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)

1. Шкода, завдана внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг), підлягає відшкодуванню, якщо її завдано протягом встановлених строків придатності товару, роботи (послуги), а якщо вони не встановлені — протягом десяти років від дня виготовлення товару, виконання роботи (надання послуги).

2. Шкода, завдана внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг), підлягає відшкодуванню також якщо:

1) на порушення вимог закону не встановлено строку придатності товару, роботи (послуги);

2) особу не було попереджено про необхідні дії після спливу строку придатності і про можливі наслідки в разі невиконання цих дій.

1. У заголовку ст. 1211 ЦК зазначається те, що вона передбачає строк відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Але із змісту цієї статті випливає, що строки, впродовж яких здійснюється відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, не встановлюються. Тому відшкодування шкоди на підставі ст. 1209 — 1211 ЦК здійснюється одноразово або шляхом виплати періодичних платежів протягом строків, коли зберігається підстава відшкодування шкоди, передбачена законом.

Стаття 1211 ЦК визначає тривалість періоду від дня виготовлення товару, виконання роботи (надання послуги) до дня заподіяння шкоди. Упродовж цього періоду завдання шкоди породжує зобов'язання щодо її відшкодування. Цей період дорівнює строку придатності товару, а якщо такий строк не встановлено — десяти рокам.

2. Строки придатності в ст. 1211 ЦК розуміються широко. Зокрема, цим поняттям охоплюється і строк служби. Див. коментар до ст. 677 ЦК.

Оскільки строк служби товарів (результатів робіт, послуг) зазвичай не передбачається, ч. 1 ст. 1211 ЦК встановлює десятирічний строк від дня виготовлення товару, виконання роботи, надання послуги, завдання шкоди впродовж якого (строку) породжує зобов'язання щодо відшкодування шкоди. Це відповідає ч. 2 ст. 17 Закону «Про захист прав споживачів» [186].

3. Якщо відповідно до закону виготовлювач (виконавець) зобов'язаний був встановити строк придатності товару (результату робіт, послуг), але не виконав цього обов'язку, потерпілий має право на відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів (результатів робіт, послуг) незалежно від тривалості строку, який сплинув після виготовлення товару (виконання роботи, надання послуги).

Такі самі наслідки настають, якщо потерпілого не було свого часу попереджено про необхідні дії після спливу строку придатності і про можливі наслідки у разі невиконання цих дій.

Уже після введення в дію нового Цивільного кодексу суд розглянув таку справу. Громадянин придбав у роздрібній торговельній мережі холодильник, яким він користувався впродовж майже 30 років. На тридцятому році експлуатації у трубопроводі виникла щілина, через яку став витікати фреон. Це призвело до короткого замикання і виникнення пожежі. Потерпілий звернувся до суду з позовом про відшкодування шкоди, завданої його майну. У задоволенні цього позову було відмовлено, оскільки виготовлювач не ніс обов'язку встановити строк служби холодильника. Тому він не ніс і обов'язку попередити споживача про можливі негативні наслідки експлуатації холодильника після спливу десятирічного строку, встановленого ст. 17 Закону «Про захист прав споживачів».